

Stortingsmelding om Forskning 2005

Innspill fra Stipendiatorganisasjonene i Norge.

Innledning

Selv om Stipendiatorganisasjonene i Norge (SiN) ikke var blant de inviterte, har vi allikevel utarbeidet et innspill til stortingsmeldingen slik at stipendiatenes synspunkter om norsk forskning i de neste årene blir hørt. Innspill er sammenfattet av DION (Doktorgradskandidatenes Interesseorganisasjon ved NTNU) etter innspill fra SiN og SiNs lokalorganisasjoner ved de fire universitetene samt de vitenskapelige hø gskolene.

Det er særlig tre saker vi vil kommentere: Doktorgradskandidatenes fremtidsutsikter, fullføringsgraden på PhD-studiet, og situasjonen til kvotestipendiaterne.

1 - Fremtidsmuligheter for doktorgradskandidatene.

Stortinget setter i stortingsmelding 39 som mål å øke forskningsinnsatsen i fremtiden. I den sammenheng er det høyst aktuelt å satse mer ressurser på stipendiater.

Det er imidlertid nødvendig med et samsvar mellom antall nye stipendiatstillinger og mulighetene for videre engasjement som post doc og i andre forskerstillinger.

Det er for få muligheter innen forskningsmiljø i Norge etter endt PhD-arbeid, noe som resulterer i at mange forlater akademia og forskning. Det er viktig å sikre videreutvikling av forskere etter endte doktorgradsutdanning og skape flere kompetente og selvstendige seniorforskere slik at man unngår et vakuum når dagens professorer pensjoneres. Dagens ordning med korte post doc engasjementer kan være uheldig med tanke på kontinuitet i forskningen.

Vi foreslår derfor både flere post doc-stillinger og samtidig opprettelse av post doc-stillinger med vesentlig lengre varighet enn dagens, eksempelvis 4-5 år. Dette vil øke forskernes mulighet til å drive med "egen" forskning fremfor å fortsette eller avslutte andres prosjekter. Vi mener dette vil øke kvaliteten på forskningen i det man får større konkurranse til de faste stillingene, samt gjør forskeryrket mer attraktivt.

2 - Fullføringsgrad for PhD-studiet

Fullføringsgraden blant stipendiatene er lav. Disse avbrutte utdannelsene er samfunnsøkonomisk meget kostbare, både for de berørte instituttene, forskningsmiljøene og kandidatene selv. Vi mener det er like viktig å øke fullføringsgraden blant dagens doktorgradskandidater, i tillegg til å rekruttere flere PhD-stipendiater.

- Det trengs flere framtidsmuligheter innen forskning (som diskutert ovenfor)
- Lekkasje til industri/næringsliv kan stoppes dersom lønns- og arbeidsvilkår for stipendiater blir konkurransedyktig.
- Endring av doktorgradsperioden fra 3 til 4 år vil gi mindre tidspress og tid til å publisere flere artikler. Det er i praksis få som klarer å disputere innen tidsfristen, og mange "nesten-ferdige" mistes på grunn av manglende finansieringsmuligheter for den siste avsluttende perioden. SiN ønsker flere muligheter for forlengelsesstipend, mange institutter mangler i dag midler til dette.
- De fleste stipendiatene er i etableringsfasen og har behov for tilrettelegging med hensyn til familieforhold (barnehageplass, fødselspermisjon etc) i tillegg til økonomisk trygghet.
- SiN ønsker en minimumssats for driftsmidler som skal knyttes mot en stipendiatstilling. Dessverre mangler en del stipendiater driftsmidler og har dermed ikke råd til å gjøre den nødvendige forskningen som trengs.

Dersom slike grep gjennomføres, vil det bli mer attraktivt å gjøre ferdig doktorgrad fremfor å gå over i en annen jobb.

Vi mener at den lave fullføringsgraden delvis skyldes at forskningsmiljøene i Norge ikke får tak i flinke nok kandidater. Dersom PhD-studiet gjøres mer attraktivt, vil man rekruttere flere av de aller flinkeste studentene.

3 – Kvotestipendiatenes situasjon

Kvotestipendiater blir ofte regnet som "tapsprosjekt" i institutt sektoren. De får kun tilgang til de mest nødvendige og påkrevde godene. I tillegg er finansieringen fra Lånekassen regelbundet slik at den sterkt begrenser stipendiatenes frihet i forhold til feltarbeid, samtidig som den "tvinger" stipendiatene til å reise hjem om sommeren for å spare penger.

Selv om dette virker som en billig måte å få igjennom store mengder stipendiater på, er effekten ofte at kvotestipendiatene mangler driftsmidler, bruker uforholdsmessig mye tid på byråkrati, eller blir pålagt lange "venteperioder" hvor de ikke får arbeide effektivt. Dette fører ofte til forsinkelser eller til dårligere kvalitet på doktorgradsarbeidet.

I tillegg til å være tvilsom ressurspolitikk, vil dette i det lange løp virke negativt på institusjonenes internasjonale renommé.